

УДК 784.9

DOI <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2026-48-30>**Оксана Володимирівна Сергієва**

ORCID: 0000-0003-2903-8419

кандидат мистецтвознавства, доцент,
в.о. професора кафедри теорії музики та композиції
Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової
sana27ok@gmail.com

МУЗИЧНИЙ ДИКТАНТ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО СОЛЬФЕДЖІО: МЕДІА-РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ СЛУХОВИХ НАВИЧОК

*Метою дослідження є визначення дидактичного потенціалу медіа-репрезентацій музичного диктанту (медіа-диктантів в аудіо- та відеоформатах) як інноваційного засобу оптимізації розвитку слухових навичок у сучасному сольфеджіо. **Методологія дослідження** ґрунтується на джерелознавчому, аналітичному, порівняльному та системному підходах, а також на методах спостереження та узагальнення. **Наукова новизна дослідження** полягає в: 1) актуалізації поняття “медіа-диктант” як сучасної форми репрезентації навчального матеріалу в аудіо- та відеоформатах, 2) обґрунтуванні ефективності медіа-диктанту як інтегрованого інструменту, що синтезує традиційні методи розвитку слуху з можливостями новітніх технологій, 3) введенні до наукового дискурсу та роз’ясненні сутності дефініцій “медіа-збірка” та “диктант у диктанті”, а також дослідженні їхніх функціональних характеристик.*

***Висновки.** У ході розвідки було визначено жанрові форми й різновиди фактурного викладу медіа-диктантів, а також інтернет-джерела їхнього розміщення. Надано рекомендації щодо використання медіа-диктантів для певних груп цільової аудиторії та різних форм навчання. Виділено та охарактеризовано деякі різновиди медіа-диктанту у відеоформаті. Сформульовано та розглянуто специфіку “медіа-збірки” та “диктанту в диктанті” в контексті плейлістів медіа-диктантів. Окрему увагу приділено своєрідності тембрового медіа-диктанту та диктанту у вигляді мелодії поп-музики з сучасного медіапростору. У загальних висновках, з одного боку, підкреслено перспективи розробки нових жанрових форм медіа-диктанту та подальшого уточнення їхнього позиціонування, а з іншого – необхідність дослідження інтеграції цифрових технологій у традиційні методи розвитку слухових навичок*

та опанування музичним диктантом. Також наголошено на важливості вивчення специфіки медіа-збірок або окремих жанрових різновидів медіа-диктантів у контексті педагогічної діяльності конкретного провідного викладача музично-теоретичних дисциплін.

Ключові слова: музичний диктант, сольфеджіо, медіа-репрезентація, медіа-диктант, медіа-збірка, “диктант у диктанті”, тембровий диктант.

Serhiieva Oksana Volodymyrivna, Candidate of Art History, Associate Professor, Acting Professor at the Department of Music Theory and Composition of the Odesa National A. V. Nezhdanova Academy of Music

Musical dictation in the context of modern solfeggio: media-representations as a means of optimizing the development of auditory skills

The aim of the study is to determine the didactic potential of media-representations of musical dictation (media-dictations in audio- and video formats) as an innovative means of optimizing the development of aural skills in modern solfeggio. **The research methodology** is based on source-critical, analytical, comparative, and systemic approaches, as well as methods of observation and generalization. **The scientific novelty** of study lies in: 1) actualization of the concept of “media-dictation” as a contemporary form of presenting educational material in audio- and video formats, 2) the substantiation of the effectiveness of media-dictation as an integrated tool that combines traditional methods of auditory development with the capabilities of the latest technologies, 3) introducing into scientific discourse and clarifying the essence of the definitions “media-collection” and “dictation within a dictation”, as well as investigating their functional characteristics.

Conclusion. The study identified genre forms and types of textual presentation of media-dictations, as well as online sources for their placement. Recommendations on the use of media-dictations for certain groups of the target audience and various forms of education are given. Some types of media-dictation in video format are highlighted and characterized. The specifics of “media-collection” and “dictation within dictation” in the context of media-dictation playlists are formulated and considered. Particular attention is paid to the peculiarity of timbre media-dictation and dictation in the form of a pop music melody from the contemporary media space. The general conclusions highlight, on the one hand, the prospects for developing new genres of media dictation and further refining their positioning, and on the other hand, the need to explore the integration of digital technologies into traditional methods for developing aural skills and mastering musical dictation. The importance of studying the specifics of media collections or individual genre varieties of media dictation in the context of the pedagogical activities of a specific leading instructor of music theory disciplines is also emphasized.

Key words: musical dictation, solfeggio, media-representation, media-dictation, media-collection, “dictation within dictation”, timbre dictation.

Актуальність теми. Проблема музичного диктанту в контексті вивчення сольфеджіо – однієї з найбільш креативних і водночас складних дисциплін музично-теоретичного циклу – залишається надзвичайно гострою. Вона перебуває у центрі уваги фахівців, методистів і науковців, набуваючи особливого значення в сучасних умовах організації та проведення навчального процесу, а також методичної та наукової діяльності.

Музичний диктант є потужним інструментом для комплексного розвитку музикального слуху, відчуття ритму, грамотності у сфері читання нот, розуміння нотно-графічного запису та теорії музики, а також теоретичних засад гармонії та поліфонії. Він формує фундамент для усвідомленого сприйняття музичної мови, якісного виконавства, імпровізації та аранжування. Крім того, робота над диктантом активізує ключові когнітивні функції: оперування інтонаційними, ладовими та метроритмічними моделями, залучення детальної музичної пам'яті та аналітичного мислення, концентрацію уваги на стилістичних особливостях музичного матеріалу та конкретних труднощах композиторського письма.

Сучасний технологічний прогрес значно розширив можливості оперування музичним диктантом. Впровадження онлайн-програм і цифрових сервісів зумовило появу *медіа-диктантів в аудіо- та відеоформатах (медіа-репрезентації музичного диктанту)*. Такі форми роботи дозволяють ефективно вдосконалювати аудіальні навички, поступово нівелюючи психологічні та технічні труднощі у здобувачів освіти, які мають проблеми із записом тексту попри значні досягнення у грі на музичному інструменті чи співі, а інколи наявність абсолютного слуху. Медіа-репрезентації музичних диктантів позитивно впливають на подолання стану розчарування чи знеохоти до вивчення сольфеджіо.

Особливого значення набувають медіа-диктанти у відеоформаті, що інтегрують візуальні, аудіативні та живописно-графічні компоненти в єдину дидактичну одиницю. Такий мультимодальний підхід активізує різні канали сприйняття, створюючи динамічне інтерактивне середовище, яке викликає живий інтерес у студентської та учнівської молоді. Це дозволяє оптимізувати

навчальний процес, перетворюючи його на захопливу діяльність, що корелює з концепцією «НЕ нудного сольфеджіо»¹.

Медіа-диктанти в аудіоформаті є не менш ефективними завдяки своїй мобільності та зручності подачі матеріалу. Вони заохочують здобувачів освітнього процесу до самостійної роботи, сприяючи інтенсивному розвитку музичної пам'яті та внутрішнього слуху.

Загалом, медіа-диктанти у відео- та аудіоформатах доводять свою високу ефективність у дистанційному та аудиторному навчанні, а також у процесі роботи вдома, відіграючи ключову роль у формуванні позитивного емоційного ставлення до дисципліни. Інтеграція медіа-технологій у традиційну методику сольфеджіо дозволяє створити гнучке освітнє середовище, що відповідає запитам сучасного студента / учня-музиканта. Зростаючий інтерес до впливу медіа-інноваційних технологій і навчальних медіа-матеріалів на розвиток слухових навичок під час роботи над музичним диктантом у курсі сольфеджіо обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Мета статті полягає у визначенні дидактичного потенціалу медіа-репрезентацій музичного диктанту (медіа-диктантів в аудіо- та відеоформатах) як інноваційного засобу оптимізації розвитку слухових навичок у сучасному сольфеджіо.

Методологічну основу дослідження складають джерелознавчий, аналітичний, порівняльний та системний підходи, а також методи наукового спостереження та теоретичного узагальнення.

Наукова новизна дослідження полягає в: 1) актуалізації поняття “медіа-диктант” як сучасної форми репрезентації навчального матеріалу в аудіо- та відеоформатах, 2) обґрунтуванні ефективності медіа-диктанту як інтегрованого інструменту, що синтезує традиційні методи розвитку слуху з можливостями новітніх технологій, 3) введенні до наукового дискурсу та роз'ясненні сутності дефініцій “медіа-збірка” та “диктант у диктанті”, а також дослідженні їхніх функціональних характеристик.

¹ Вислів «НЕ нудне сольфеджіо» запозичено з назви циклу музично-дидактичних матеріалів, розміщених на YouTube-каналі “Музичне Мистецтво. Мистецтво” [6].

Виклад основного матеріалу. Медіа-репрезентація музичного диктанту у відеоформаті вирізняється розмаїттям жанрових позиціювань, а саме: *“традиційний” диктант, диктант з прихованими нотами, диктант з помилками, диктант з пропущеними нотами, диктанти з дописуванням нот до заданого ритму* або, навпаки, *з дописуванням ритмічного малюнка до мелодії, диктант з підказками, диктант-малюк, диктант-пазл, диктант-ескіз, диктант на певний інтервал або акорд* тощо. Ці жанрові форми медіа-диктанту є досить ефективними в процесі розвитку музикального слуху; більшість із них можуть бути рекомендовані для використання учнями мистецьких шкіл, а також у межах педагогічної практики студентів музичних закладів вищої освіти та коледжів. Інформативними та цікавими джерелами таких медіа-диктантів є YouTube-канали провідних українських викладачів, зокрема, М. Бабенко [5], Г. Венничук [1], О. Карелкіної [8], О. Кашкахи [7], К. Рудої [4] та інших. Автори цих медіа-диктантів попри їхнє жанрове розмаїття, часто використовують так звану “передмову автора” на початку їх демонстрації, яка містить важливі вказівки та поради, що допомагають учням у процесі запису. Наприклад, диктанти О. Кашкахи, що спрямовані на засвоєння певного(-их) інтервалу(-ів), інтегрують в авторській передмові рекомендації щодо: оформлення нотного стану для подальшого запису мелодії; налаштування на певну тональність шляхом прослуховування та інтонування тонічного тризвуку; визначення музичного розміру за допомогою тактування та уваги до сильної долі такту; розпізнавання знайомих інтервалів; запису ритмічного малюнка над нотним станом, а також інтонаційного відтворення мелодії з подальшою її фіксацією.

Корисні поради М. Бабенко зосереджені на комплексній аналітичній підготовці, що передбачає: визначення музичного розміру, форми та кількості тактів; розрізнення повторюваних і неповторюваних музичних фраз, речень або мотивів; розпізнавання ступеня або ноти, з якої починається мелодія, та вектору мелодичного руху; фокусування уваги на певних ритмічних фігурах і ладових особливостях, а також встановлення раціональної кількості прослуховувань для оптимізації процесу сприйняття.

“Авторська передмова” О. Карелкіної демонструє диференційований підхід, адаптований до конкретного різновиду завдання. Наприклад, на початку медіа-диктантів із прихованими нотами на тлі інструментального звучання тонічного тризвуку зазначеної тональності надаються рекомендації щодо слухового налаштування на тональність, яке орієнтоване на спів тонічного тризвуку; своєчасної зупинки відео для переписування наданих нот у нотний зошит; інтенсифікації слухового сприйняття через уважне прослуховування мелодії з одночасним візуальним відстеженням; корегування нотного тексту за допомогою графічної фіксації пропущених нот; верифікації мелодії шляхом обов’язкового її інтонування з одночасним тактуванням після завершення виконання завдання. Водночас у медіа-диктантах з помилками О. Карелкіна, крім інструкцій, надає інформацію про кількість помилок та застосовує підказки у вигляді малюнків над некоректними нотами. Такі привабливі візуальні позначки не лише полегшують пошук помилок у нотному тексті, а й створюють позитивний емоційний настрій, що підвищує мотивацію учнів до опанування цієї форми роботи. Таким чином, структуровані “авторські передмови” є ефективним інструментом підвищення якості навчання, що сприяє формуванню в учнів навичок самостійного аналізу та корекції.

Цікавим різновидом медіа-диктанту у відеоформаті є *диктант з підказками*, багатогранні зразки якого мають мету не лише розвивати слухові навички та здатність графічно фіксувати мелодико-ритмічну цілісність, але й інтегрувати у процес вивчення сольфеджіо знання з таких дисциплін, як “Музична грамота та практичне музикування” й “Музична література”. Яскравим прикладом диктанту з підказками може бути опус № 55 під назвою “Сюрприз”, який минулого року створила О. Карелкіна [2]. Його візуальний супровід починається з інтригуючи малюнкового фону-заставки, що зображує подарункову коробку з невидимим сюрпризом. Далі з’являються нотний стан, поділений на вісім тактів, скрипковий ключ, розмір 2/4, літерні позначення тонічного тризвуку (T5/3) та домінантового септакорду (D7) над певними тактами першого речення.

Додатковим елементом є малюнок хвостатої тваринки тритону в передостанньому такті, супроводжуваний оркестровим звучанням музичної теми з твору відомого композитора-класика Йозефа Гайдна – Симфонії № 94 “Сюрприз”. Усе це сприймається учнями як міні-вікторина, відповідь на питання якої вони отримують після розшифрування тієї ж музичної теми, але вже у звичному для написання музичних диктантів звучанні фортепіано, занотовуючи її нотно-графічно.

Ще одним цікавим різновидом медіа-диктанту у відеоформаті є *диктант-малюк*. Наприклад, диктанти-малюки, розроблені О. Карелкіною спеціально для учнів 1-го класу мистецьких шкіл [3], є ефективним інструментом та ідеальним першим кроком в освоєнні цієї специфічної та складної форми роботи сольфеджіо, передусім вдома, завдяки своїй короткій тривалості (всього 4 такти). Варто зазначити, що цей вид музичного диктанту виявляється дуже корисним для старшокласників, які мають “прогалини” у своїх навичках щодо написання музичного диктанту загалом. Він слугує своєрідним “містком” для переходу до мелодій, що є складнішими за змістом і тривалістю, пробуджує інтерес і, що найважливіше, допомагає подолати страх, негативне ставлення та небажання працювати над цією проблемною формою завдання з сольфеджіо.

Слід зазначити, що більшість медіа-диктантів, доступних в інтернеті, є одноголосними, але є й двоголосні. Прикладом двоголосних медіа-диктантів можуть бути зразки, які розміщені на YouTube-каналі Євгена Андрєєва (Evgen Andreev). Поряд із “звичайними” диктантами у двоголосному викладі тут надзвичайно цікавими виявляються двоголосні “джазові диктанти”, які складають плейлист з однойменною назвою. Вони є не лише корисним навчальним ресурсом для студентів вищих і середніх спеціальних музичних навчальних закладів, а й дієвим засобом занурення у специфічну стилістику джазової гармонії та ритміки, що сприяє формуванню цілісної художньо-слухової образності та інтонаційного багажу сучасного музиканта.

Варто зазначити, що викладачі можуть не лише використовувати медіа-диктанти своїх колег, а також самостійно розробляти

різноманітні медіа-репрезентації музичних диктантів у відео- та аудіоформатах. Це дозволяє їм гнучко адаптувати навчальний матеріал до потреб конкретних здобувачів на відповідному рівні навчання. Крім того, вони можуть використовувати, наприклад, медіа-диктанти у відеоформаті – що розміщені на спеціальних онлайн-платформах або створені самостійно – не лише під час онлайн-занять, а й на офлайн-заняттях з сольфеджіо. У цьому випадку нотно-графічний текст диктанту можна перенести на аудиторну дошку, а мелодію – виконати традиційно на фортепіано. За необхідності візуальне представлення медіа-диктантів можна спростити або замінити на власні графічні і піктографічні позначки. Зокрема, замість складних малюнкових зображень, що відповідають прихованим нотам у мелодіях певного жанру медіа-диктанту, можна використовувати простіші (наприклад, квітку, зірку, геометричні фігури тощо) та писати їх на дошці білою або кольоровою крейдою. Також можна позначити пропущені ноти в мелодії знаками запитання або оклику.

Інтернет-плейлисти, що містять музичні медіа-диктанти, можна розглядати як інноваційні, сучасні *медіа-збірки музичних диктантів*, які пропонують модернізовану та зручну альтернативу традиційним паперовим збіркам. Яскравим прикладом таких медіа-збірок можна вважати плейлисти О. Карелкіною – “Диктанти-малюки” [3] та “Диктанти. Сольфеджіо” [2], які розміщені на веб-сайті авторки [8]. Зокрема, плейлист “Диктанти-малюки” містить 50 медіа-диктантів, класифікованих за такими жанрами:

- диктанти-малюки з *прихованими нотами* (№№ 1, 2, 3, 4, 8, 12, 14, 15 (C-dur), №№ 19, 22, 23 (G-dur), №№ 29, 32 (F-dur), №№ 34, 38 (D-dur) та №№ 44, 48 (a-moll)),
- диктанти-малюки з *помилками* (№№ 7, 9, 13 (C-dur), № 21 (G-dur), №№ 28, 33 (F-dur), №№ 36, 39 (D-dur) та № 49 (a-moll)),
- диктанти-малюки-*назли* (№ 16 (C-dur), № 30 (F-dur), № 37 (D-dur) та №№ 45, 50 (a-moll)),
- диктанти-малюки з *дописуванням ритму до мелодії* (№ 11, 17 (C-dur), №№ 18, 25 (G-dur), №№ 26, 31 (F-dur), № 40 (D-dur) та № 43 (a-moll)),

– диктанти-малюки з дописуванням нот на заданий ритмічний малюнок (№№ 5, 6, 10 (C-dur), №№ 20, 24 (G-dur), № 27 (F-dur), №№ 35, 41 (D-dur) та №№ 42, 47 (a-moll)),

– диктанти-малюк з дописуванням нот на заданий ритм з підказками (№ 46 (a-moll)).

Як бачимо, кожен медіа-диктант, що включений до плейлиста (або медіа-збірки) “Диктанти-малюки”, репрезентує специфічну ускладнену форму – “диктант у диктанті”, – яка ґрунтується на базовій жанровій моделі “диктант-малюк”.

Плейлист (медіа-збірка) “Диктанти. Сольфеджіо” О. Карелкіної включає 69 диктантів, що охоплюють широкий спектр жанрових різновидів і зосереджені на опрацюванні конкретних музичних труднощів. Основна увага в цих диктантах приділяється слуховій концентрації та визначенні таких ритмічних фігур, як: синкопа², тріоль³, довгий⁴ та короткий⁵ пунктирний ритм, чотири шістнадцятих⁶, восьма дві шістнадцятих⁷ і навпаки – дві шістнадцятих восьма⁸ та інші. Окрім ритмічних аспектів плейлист містить медіа-диктанти для слухового визна-

² Наприклад, Диктант-пазл № 1 (h-moll); Диктанти на заданий ритм № 62 (h-moll), № 63 (D-dur) тощо.

³ Наприклад, Диктант-пазл № 5 (d-moll), Диктант-ескіз № 38 (Es-dur) тощо.

⁴ Наприклад, Диктанти-пазли №№ 2, 4 (G-dur), № 18 (e-moll), № 28 (a-moll); Диктанти з прихованими нотами № 15 (A-dur), № 16 (a-moll); Диктант з дописуванням ритму до нот № 26 (G-dur); Диктанти-ескізи № 33 (a-moll), № 43 (As-dur) тощо.

⁵ Наприклад, Диктант-пазл № 3 (G-dur); Диктант з прихованими нотами № 10 (F-dur) тощо.

⁶ Наприклад, Диктант-пазл № 3 (G-dur); Диктант з прихованими нотами № 10 (F-dur) тощо.

⁷ Наприклад, Диктант з прихованими нотами № 10 (F-dur); Диктант з підказками № 20 (C-dur) тощо.

⁸ Наприклад, Диктант-пазл № 5 (d-moll); Диктант з помилками № 7 (C-dur); Диктант з прихованими нотами № 10 (F-dur) тощо.

чення: інтервалів⁹ та акордів¹⁰ у структурі мелодії, ладової альтерації¹¹, відхилення¹², а також для ідентифікації модуляцій з однієї тональності в іншу¹³.

Привабливою компонентою медіа-збірки “Диктанти. Сольфеджіо” О. Карелкіної є *диктанти-ескізи*, які додають авторського колориту до жанрового розмаїття музичних медіа-диктантів у відеоформаті. Вони мають на меті не лише визначити та записати розмір, ключові знаки й ноти на початку та завершенні мелодії у відповідній тональності, але й відновити пропущені ноти. Більшість з них “зашифровані” у літерних позначках акордів або інтервалів, що додає до завдання елемент інтелектуальної гри-головоломки.

Окремої уваги у медіа-збірці О. Карелкіної заслуговують медіа-диктанти, що ґрунтуються на жанровому тезаурусі старовинних танців – менуеті¹⁴ та сициліані¹⁵ – про що свідчать їхні назви. Важливою особливістю цих медіа-диктантів є те, що вони

⁹ Наприклад, Диктанти з прихованими нотами: № 15 (A-dur) (T6/4), № 32 (D-dur) (T5/3, S5/3, D5/3), № 29 (D-dur) (T5/3, T6, D6/4, D7); Диктант на заданий ритм № 17 (T5/3, D5/3), Диктанти-ескізи: № 31 (A-dur) (T5/3, T6/4, S5/3, Зм VII5/3, D7), № 33 (a-moll) (Зм5/3, t5/3, s6), № 36 (B-dur) (D2), № 43 (As-dur) (T6, D4/3); Диктант-пазл № 35 (h-moll) (D7); Диктанти з підказками: № 22 (D-dur) (Зм5/3), № 61 (f-moll) (t5/3, s6/4, D5/3, D7) тощо.

¹⁰ Наприклад, Диктанти з прихованими нотами: № 15 (A-dur) (T6/4), № 32 (D-dur) (T5/3, S5/3, D5/3), № 29 (D-dur) (T5/3, T6, D6/4, D7); Диктант на заданий ритм № 17 (T5/3, D5/3), Диктанти-ескізи: № 31 (A-dur) (T5/3, T6/4, S5/3, Зм VII5/3, D7), № 33 (a-moll) (Зм5/3, t5/3, s6), № 36 (B-dur) (D2), № 43 (As-dur) (T6, D4/3); Диктант-пазл № 35 (h-moll) (D7); Диктанти з підказками: № 22 (D-dur) (Зм5/3), № 61 (f-moll) (t5/3, s6/4, D5/3, D7) тощо.

¹¹ Наприклад, Диктанти №№ 66, 67 з підказками за збірником С. Грушевської (G-dur, E-dur).

¹² Наприклад, Диктант-пазл № 69 за збірником С. Грушевської (c-moll).

¹³ Наприклад, Диктант з пропущеними нотами № 6 (G-dur → D-dur); Диктант-пазл № 24 (h-moll → D-dur).

¹⁴ Диктант-пазл № 23 “Менует” (g-moll), Диктант з дописуванням ритму до нот № 26 “Менует” (G-dur).

¹⁵ Диктант-пазл № 24 “Сициліана” (h moll → D dur).

знайомлять юних музикантів з характерними рисами танців, зазначених у назвах, не лише завдяки слуховому сприйняттю музичної заставки та мелодії, а й завдяки стислій інформаційній записці автора, розміщеній на початку відеоролика. Наприклад, Диктант-пазл № 24 “Сициліана” починається з такої інформації: «Сициліана – старовинний пасторальний італійський танець у розмірі 6/8, 9/8 або 12/8. Характерними рисами сициліани є мінорний лад, пунктирний ритм. Співучість, тричастинна побудова *da capo*, відсутність стакато. Сициліана набула поширення з 17 століття в творчості А. Скарлатті, Г. Генделя, Й. С. Баха, пізніше – в операх Г. Доницетті, Дж. Верді, П. Масканьї та ін.».

Загалом важливо підкреслити, що підзаголовки є красномовним і невід’ємним атрибутом медіа-диктантів, які формують медіа-збірки О. Карелкіної. Вони, наприклад, додають яскравих барв медіа-збірці “Диктанти. Сольфеджіо”, створюючи строкакий калейдоскоп таких назв, як: “Друзі” (№ 7), “Ведмедик” (№ 8), “Овочева історія” (№ 10), “Дельфін” (№ 11), “Магія” (№ 13), “Зимова історія” (№ 14), “Весна” (№ 15), “Метелики” (№ 16), “Фей” (№ 17), “Вітерець” (№ 19), “Літечко” (№ 20), “Іграшки” (№ 21), “Хмаринки” (№ 22), “Осінь. Їжачок” (№ 27) та інші. Як наслідок, кожна назва викликає певний музичний образ або замальовку, спонукаючи учнів записувати нотами та графічно фіксувати те, що вони чують та уявляють.

Окрім вищезазначених видів музичних медіа-диктантів, дуже корисним є *тембровий диктант*. Сьогодні він виявився особливо привабливим та ефективним у вигляді одноголосних мелодій у різному тембрально-інструментальному звучанні в аудіоформаті для студентів музичних вишів, оскільки повною мірою відповідає потребам розвитку їхнього комплексного музикального слуху та аналітичних навичок, а також викликає значний інтерес завдяки демонстрації звучання реальних акустичних інструментів (наприклад, флейти, скрипки, кларнета, органу тощо) або їхніх ерзаців, створених за допомогою синтезатора. Практична цінність тембрового медіа-диктанту полягає не лише в незвичній аудіальній подачі матеріалу, але й у можливості безпосередньо ідентифікувати музичний інструмент,

що виконує мелодію. Поряд із цим завданням він передбачає такі традиційні форми роботи, як запис ритмічного малюнка чи мелодії, або ж певного її відрізка.

Таким чином, тембровий медіа-диктант значно розширює слухові навички здобувачів освіти, сприяючи:

- цілеспрямованому розвитку тембрового слуху, який є ключовим компонентом музичного сприйняття, дозволяючи розрізняти відтінки звучання та ідентифікувати музичні інструменти;
- вдосконаленню майстерності інструментування та оркестрування, що є особливо цінним для майбутніх композиторів, диригентів та аранжувальників;
- підвищенню мотивації завдяки інтерактивному та незвичному формату подачі матеріалу;
- деталізованому аналізу музичного матеріалу, оскільки тембр часто впливає на сприйняття мелодії, ритму та інших виразових компонент музичної цілісності.

Темброві медіа-диктанти можуть бути ефективно інтегровані в онлайн- та офлайн-заняття, а також у систему домашньої самостійної підготовки. Їх систематичне використання не лише значно покращує музикальний слух здобувачів освітнього процесу, але й сприяє всебічній підготовці до майбутньої професійної діяльності.

Нетиповим, але ефективним видом музичного диктанту є запис мелодій популярних пісень та інших творів у нотно-графічному вигляді, які лунають у сучасному медіапросторі. Він чудове зарекомендував себе як результативна форма домашньої самостійної роботи. Примітно, що така досить специфічна медіа-репрезентація музичного диктанту особливо доцільна для студентів-заочників і тих, хто навчається дистанційно, оскільки допомагає вдосконалити навички слухового аналізу, внутрішнього інтонування, метро-ритмічного відчуття та нотної грамотності в умовах неможливості аудиторної взаємодії. Також відсутність прямого акценту викладача на терміні “музичний диктант” знижує психологічний бар’єр, дозволяючи здобувачам освіти сприймати це завдання як творчу роботу та долучитися до ще одного цікавого методу розвитку музикального слуху в курсі сольфеджіо.

Висновки. Проведене дослідження дозволило розглянути музичний диктант з точки зору його медіа-репрезентацій, а саме медіа-диктантів в аудіо- та відеоформатах з метою висвітлення їхнього дидактичного потенціалу та актуальності для вдосконалення методики викладання сольфеджіо та інтенсифікації процесу вивчення цієї дисципліни сучасними здобувачами освіти з урахуванням їхніх потреб, слухових навичок та уподобань.

Медіа-диктант є інноваційним інструментом для оптимізації розвитку музикального слуху серед учнів і студентів, що значно підвищує їхню мотивацію завдяки інтерактивному та візуально / аудіативному привабливому формату. Це відкриває шлях для формування його нових жанрових форм і подальшого розвитку їхнього позиціонування, що відповідає викликам сучасної музичної освіти, а також надає **нові перспективи для досліджень** у таких напрямках: а) інтеграція цифрових технологій у традиційні методи розвитку слухових навичок та опанування музичного диктанту, б) специфіка медіа-збірок або окремих жанрових різновидів медіа-диктанту в контексті педагогічної діяльності конкретного провідного викладача музично-теоретичних дисциплін.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Галина Венничук. URL: https://www.youtube.com/@Galyna_Vennychuk
2. Диктанти. Сольфеджіо. *Ольга Карелкіна. Плейлисту.* URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PL5p3-dsuPK5c07vfOHSjtdtKR7BpjrW9>
3. Диктанти-малюки. *Ольга Карелкіна. Плейлисту.* URL: https://www.youtube.com/playlist?list=PL5p3-dsuPK5f_pfaO6A5bslfcyYQZVs7P
4. Кіра Руда. URL: <https://www.youtube.com/@%D0%9A%D1%96%D1%80%D0%B0%D0%A0%D1%83%D0%B4%D0%B0>
5. Марія Бабенко. Скарбничка теоретиків. URL: <https://www.youtube.com/@Maria-Babenko/featured>
6. Музичне Мистецтво. *Мистецтво.* URL: https://www.youtube.com/@music_art_/about
7. Олена Кашкаха. URL: <https://www.youtube.com/@%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D0%9A%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B0%D1%85%D0%B0>
8. Ольга Карелкіна. URL: <https://www.youtube.com/@Olga.Karelkina>
9. Evgen Andreev. URL: <https://www.youtube.com/@evgenandreev2549/playlists>

REFERENCES

1. Halyna Vennychuk. URL: https://www.youtube.com/@Galyna_Vennychuk [in Ukrainian].
2. Dictations. Solfeggio. *Olga Karelkina. Playlists*. URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PL5p3-dsuPK5c07vfOHSjdttdKRrS7BpjrW9> [in Ukrainian].
3. Dictations-kids. *Olga Karelkina. Playlists*. URL: https://www.youtube.com/playlist?list=PL5p3-dsuPK5f_pfaO6A5bslfcyYQZVs7P [in Ukrainian].
4. Kira Ruda. URL: <https://www.youtube.com/@%D0%9A%D1%96%D1%80%D0%B0%D0%A0%D1%83%D0%B4%D0%B0> [in Ukrainian].
5. Maria Babenko. A piggy bank of theorists. URL: <https://www.youtube.com/@Maria-Babenko/featured> [in Ukrainian].
6. Musical Art. Art. URL: https://www.youtube.com/@music_art_/about [in Ukrainian].
7. Olena Kashkakh. URL: <https://www.youtube.com/@%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D0%9A%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B0%D1%85%D0%B0> [in Ukrainian].
8. Olga Karelkina. URL: <https://www.youtube.com/@Olga.Karelkina> [in Ukrainian].
9. Evgen Andreev. URL: <https://www.youtube.com/@evgenandreev2549/playlists> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 10.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.05.2026